

JOUTSENLAMP I

4-näytöksinen baletti. Säveltänyt *P. Tshaikovski*. Kirjoittaneet
V. P. Begitshev ja *Geltser*.

»Joutsenlampi» esitettiin ensimmäisen kerran Moskovan Suuressa teatterissa 1877. Balettimestari Julius Reisinger vastasi koreografiasta. Mutta tällöin baletilla ei ollut erikoisen hyvää menestystä, se esitettiin vain muutaman kerran. Osa musiikista ei ollut kelvannut tanssien sommittelijalle, joten tilalle oli laitettu tansseja muista baleteista. Tshaikovski suunnitteli uuden musiikin säveltämistä Pietaria varten, kun oli puhe siitä, että Marinski-teatteri ottaisi »Joutsenlammen» esitettäväkseen. Mutta säveltäjä kuoli 1893 ehtimättä toteuttaa tätä suunnitelmaansa. Silloin Marinskiteatterin kuulu balettimestari Marius Petipa tilasi alkupe-
räisen musiikin Moskovasta ja ihastui tähän siihen määrin, että hän päätti heti järjestää baletin Marinskiteatteriin. Alussa esitettiin ainoastaan toinen näytös joutsentansseineen, jolloin Petipa oli luovuttanut tanssisommittelun apulaisensa Ivanovin tehtäväksi. Tällä joutsenkuvaelmalla oli heti niin suuri menestys, että jo seuraavana vuonna — 1895 — esitettiin »Joutsenlampi» kokonaisuudessaan, italialainen ballerina Pierina Legnani pääosassa. Sillä oli loistava menestys, ja sen jälkeen se on säilyttänyt asemansa romanttisen balettityylin nerokkaimpana edustajana.

I näytös. Prinssi Siegfried viettää linnan puistossa juhlaa täysikäiseksitulonsa johdosta. Kylän tytöt ja pojat tulevat ruhtinastaan onnittelemaan, riemuitaan ja tanssitaan. Silloin saapuu hallitseva prinsessa, Siegfriedin äiti seurueineen. Hän nuhtelee poikaansa siitä, että tämä seurustelee maalaisväestön kanssa, ja ilmoittaa hänelle, että hänen on syntymäpäivätanssiaisissa valittava itselleen puoliso. Prinsessan lähdettyä tanssi taas aloitetaan uudelleen. Esitetään mm. *pas de trois*, jonka tanssii kaksi tyttöä ja poika. Prinssin ystävä Benno ja muut pojat esittävät pikarit kädessä tanssin viinin kunniaksi. Prinssin opettaja Wolfgang, joka juhlan on järjestänyt, nukahtaa humalaisena. Juhla loppuu ja vieraat lähtevät. Prinssi Siegfried ja hänen toverinsa näkevät taivaalla joutsenparven lentävän ohi, ja he päättävät lähteä joutsenia metsästäämään.

II näytös. Yksinäinen, jylhä metsäseutu, taustalla järvi sekä linnan rauniot. Joukko joutsenia liukuu ohi. He ovat linnuiksi noiduttuja nuoria tyttöjä, ja keskiyönä he saavat oikean hahmonsataksin. Prinssi ja hänen ystävänsä saapuvat ja joutuvat joutsenien keskelle. He aikovat ampua, mutta silloin saapuu Odette, joutsenten kuningatar, joka rukoilee häntä pelastamaan heidän henkensä. He ovat kaikki pahan taikurin Rotbartin vallassa, ja tämä ilmestyy samassa heitä uhkaamaan peloittavan punaisena paholaisena. Siegfried rakastuu Odetteen ja vannoo hänelle ikuista rakkautta sekä kutsuu hänet tanssiaisiin, missä prinssin on valittava morsian. Mutta Odette selittää, ettei hän voi olla mukana tanssiaisissa, ennenkuin Rotbartin taikavoima on tehty mitättömäksi. Odette varoittaa Siegfriediä, että Rotbart aikoo tehdä kaikkensa erottaakseen heidät. Jos prinssi pettää valansa Odetelle, niin tämän ystävättärineen on kuoltava.

III näytös. Tanssisali linnassa. Airut esittää saapuvat vieraat valtaistuimella istuvalle prinsessalle ja hänen pojalleen. Neljä nuorta tyttöä tanssii prinssille ja hänen äidilleen. Mutta kukaan heistä ei ole Siegfriedin mieleen. Eri kansakuntia edustavat vie-

raat saapuvat ja tanssivat omien maittensa tansseja. Nähdään espanjalainen, italialainen, unkarilainen ja puolalainen tanssi. Fanaarien raikuessa saapuu uusia vieraita: ritaripukuinen taikuri Rotbart sekä hänen demoninen tyttärensä Odile, jonka Rotbart on noitunut joutsenprinsessa Odetten näköiseksi. Yhdennäköisyys pettää Siegfriediä, joka tanssii Odilen kanssa, lainkaan huomaamatta tytön isänsä kanssa vaihtamia merkityksellisiä katseita. Tanssin loputtua prinssi Siegfried ilmoittaa kaikille, että hän on valinnut tulevaksi vaimokseen ritarin tyttären. Taikuri riemastuu, sillä prinssi on täten pettänyt valansa Odetelle, joka on ilmestynyt linnan ikkunaan turhaan prinssiä varoittaen. Äkkiä taikuri ja hänen tyttärensä häipyvät, ja Siegfried, joka nyt huomaa erehtyneensä, rientää ulos linnasta Odettea etsiäkseen.

IV näytös. Metsä joutsenlammen tienoilla. Joutsentytöt tanssivat Odetten paluuta odotellen. Odette saapuu linnasta epätoivoisena prinssin petoksen johdosta. Nyt tulee prinssikin ja rientää rannalle levottomana rakastettuaan etsien. Odette kieltäytyy tervehtimästä häntä ja piiloittautuu muiden joutsentyttöjen taakse. Mutta kun Siegfried selittää, miten taikuri on saanut hänet ansaan, Odette antaa hänelle anteeksi ja tanssii hänen kanssaan. Rotbart saa aikaan myrskyn ukkosenjylinöineen ja salamoineen. Rotbart ilmestyy punaisena kalliolle, ja pakoittaa Odetten tulemaan luokseen. Odette heittäytyy epätoivoisena järveen ja hukkuu. Silloin prinssi iskee tikarin rintaansa ja kuolee. Rakastavaisen uhrikuolema vapauttaa muut joutsentytöt nyt hengettömänä viruvan pahan taikurin lumoista.